



# IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**№9**

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB<sup>®</sup>  
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ  
БИБЛИОТЕКА  
LIBRARY.RU

Academic  
Resource  
Index  
ResearchBib

ISSN  
INTERNATIONAL  
STANDARD  
SERIAL  
NUMBER  
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS  
INTERNATIONAL

Crossref



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

**2025**



## IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 356 sahifa.*

*E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.*

### Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

### Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

### Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati  
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari  
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor  
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor  
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)  
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)  
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.  
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari  
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i  
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi  
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.  
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)  
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)  
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari  
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi  
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.





## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Editorial board:

**Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Rae Kwon Chung**, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate  
**Osman Mesten**, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society  
**Akhmedov Durbek Kudratillayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Sayfullo Normatovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Siddikova Sadokat Gafforovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences  
**Khudoykulov Sadirdin Karimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Makhmudov Nosir**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Samadov Askarjon Nishonovich**, Candidate of Economic Sciences, Professor  
**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Ikrom Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Eshtayev Alisher Abduganiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khakimov Nazar Khakimovich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Musayeva Shoira Azimovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor  
**Ali Konak**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)  
**Cham Tat Huei**, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)  
**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Utayev Uktam Choriyevich**, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan  
**Ochilov Farkhod**, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan  
**Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Akhmedov Javokhir Jamolovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences  
**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor  
**Judi Smetana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Chrissy Lewis**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Glazova Marina Victorovna**, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Sevil Piriyeva Karaman**, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli**, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE  
**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli**, Senior lecturer at TSUI  
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

#### Ekspertlar kengashi:

**Berkinov Bazarbay**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Po'latov Baxtiyor Alimovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xalikov Suyun Ravshanovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Rustamov Ilhomiddin**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**G'afurov Doniyor Orifovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, katta o'qituvchi  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, mustaqil tadqiqotchi

#### Board of Experts:

**Berkinov Bazarbay**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khalikov Suyun Ravshanovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Rustamov Ilkhomiddin**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics  
**Gafurov Doniyor Orifovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, Senior Lecturer  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi  
08.00.02 Makroiqtisodiyot  
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti  
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti  
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti  
08.00.06 Ekonometrika va statistika  
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit  
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit  
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti  
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti  
08.00.11 Marketing  
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot  
08.00.13 Menejment  
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari  
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti  
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya  
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

**Muassis:** "Ma'rifat-print-media" MChJ

**Hamkorlarimiz:** Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

#### Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi  
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar  
vazirligi huzuridagi Oliy  
attestatsiya komissiyasi  
rayosatining  
2023-yil 1-apreldagi 336/3-  
sonli qarori bilan ro'yxatdan  
o'tkazilgan.



# MUNDARIJA

|                                                                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri .....                                                               | 14  |
| <b>Abdulaziz Madjidov</b>                                                                                                                                                           |     |
| Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli .....                                                                                               | 22  |
| <b>Imamova Nilufar Asamutdinovna</b>                                                                                                                                                |     |
| Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....                                                                                 | 29  |
| <b>Xidirov Sherzod Olimovich</b>                                                                                                                                                    |     |
| O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari .....                                                                         | 34  |
| <b>Irgashev Anvar Farxodovich</b>                                                                                                                                                   |     |
| Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi .....                                                                                             | 39  |
| <b>Umarov Bexzod Batirovich</b>                                                                                                                                                     |     |
| Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....                                                                                                        | 43  |
| <b>Sheraliyev Axror Sodiqovich</b>                                                                                                                                                  |     |
| O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini .....                  | 48  |
| <b>Roziqov Behzod Bahrom o'g'li</b>                                                                                                                                                 |     |
| Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi .....                                                                                             | 54  |
| <b>Abdullayeva Matluba Nematovna</b>                                                                                                                                                |     |
| Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане .....                                              | 59  |
| <b>Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов</b>                                                                                                                                         |     |
| Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari .....                                                                       | 68  |
| <b>Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich</b>                                                                                                           |     |
| Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari .....                                                                                                   | 75  |
| <b>Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi</b>                                                                                                    |     |
| Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari .....                                                                                       | 89  |
| <b>Xaitov Shuxrat Sharipboyevich</b>                                                                                                                                                |     |
| Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi..... | 94  |
| <b>Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna</b>                                                                                                                                         |     |
| Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida .....                                                                                                 | 98  |
| <b>Narziyev Umidjon Baxrillayevich</b>                                                                                                                                              |     |
| Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....                                                                                                       | 105 |
| <b>Marufhanov Davron Xasanovich</b>                                                                                                                                                 |     |
| Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....                                                                                   | 109 |
| <b>Кушакова Мамура Наримановна</b>                                                                                                                                                  |     |
| Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний .....                                                                               | 115 |
| <b>Шарапова Гулчехра Рустамовна</b>                                                                                                                                                 |     |
| Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari .....                                                             | 120 |
| <b>Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna</b>                                                                                                                                              |     |
| Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....                                                                                                                            | 124 |
| <b>Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich</b>                                                                                                                                             |     |



|                                                                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....                                                                     | 131 |
| Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich                                                                                                                                            |     |
| Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili .....                                                                                                          | 135 |
| Jaloliddinova Mohira Alisher qizi                                                                                                                                            |     |
| Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане .....                                                                                      | 142 |
| Хазраткулова Лола Нармуминовна                                                                                                                                               |     |
| Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi .....                                                                                           | 148 |
| N.D.Maxmudova                                                                                                                                                                |     |
| Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari .....                                                      | 152 |
| Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna                                                                                                                                              |     |
| Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....                                                                                                   | 157 |
| Умарова Зулайхо Турсуновна                                                                                                                                                   |     |
| Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili .....                                                                        | 166 |
| Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi                                                                                                                                            |     |
| O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari .....                                                         | 172 |
| Usmonov Adxamjon A'zamjonovich                                                                                                                                               |     |
| O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalar investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....                                                                       | 178 |
| Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li                                                                                                                                    |     |
| Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....                                                                                    | 184 |
| Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li                                                                                                            |     |
| Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....                                                              | 189 |
| Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi                                                                                                                                             |     |
| Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....                                                                                                 | 192 |
| Soliev Istam Ixtiyorovich                                                                                                                                                    |     |
| Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari .....                                                                                                 | 197 |
| Yuldasheva Kamola Miraliyevna                                                                                                                                                |     |
| Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....                                                               | 202 |
| Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich                                                                                                                                    |     |
| Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....                                                                                      | 209 |
| Qosimova Lola Sultanovna                                                                                                                                                     |     |
| Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....                                                  | 217 |
| Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi                                                                                                                                             |     |
| Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari .....                              | 222 |
| Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li                                                                                                                                            |     |
| Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство) ..... | 231 |
| Далиев Ахтам Шарафутдинович                                                                                                                                                  |     |
| Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....                                                                   | 238 |
| Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli                                                                                                             |     |
| Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari .....                                                                                                          | 244 |
| Solikhova Dildora Alisher qizi                                                                                                                                               |     |



|                                                                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| “O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari .....   | 250 |
| <b>Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna</b>                                                                                                    |     |
| Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....                                                 | 256 |
| <b>Jumayeva Zulfia Qayumovna</b>                                                                                                         |     |
| Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari .....                                                  | 260 |
| <b>Raximova Maftuna Axmadjon qizi</b>                                                                                                    |     |
| Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari .....                                    | 264 |
| <b>Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li</b>                                                                                                     |     |
| O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish .....      | 276 |
| <b>Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi</b>                                                                                                  |     |
| Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....                                                            | 281 |
| <b>Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li</b>                                                                                               |     |
| Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....                                            | 285 |
| <b>Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafruz Qo‘chqorova</b>                                                                        |     |
| Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari .....                                                                              | 295 |
| <b>Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna</b>                                                                        |     |
| Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari ..... | 299 |
| <b>Tilabov Nasrulla Tashmuratovich</b>                                                                                                   |     |
| Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....                                               | 305 |
| <b>Камилова Севара Анваровна</b>                                                                                                         |     |
| The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....                              | 309 |
| <b>Ibragimova Saida Ilkhomovna</b>                                                                                                       |     |
| China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....                                   | 313 |
| <b>Maftuna Nuriddinova</b>                                                                                                               |     |
| Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati .....                                                                  | 319 |
| <b>Eshkarayev Bobir Chariyevich</b>                                                                                                      |     |
| Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari .....                                                              | 324 |
| <b>Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna</b>                                                                                                   |     |
| Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....                                                   | 328 |
| <b>Jumayeva Guzal Sherxon qizi</b>                                                                                                       |     |
| Audit organizations in Uzbekistan .....                                                                                                  | 332 |
| <b>Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi</b>                                       |     |
| Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari .....                                                                               | 337 |
| <b>Gofurov Doston Boxromovich</b>                                                                                                        |     |
| Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....                                                          | 341 |
| <b>Primova Shaxnoza Komiljonovna</b>                                                                                                     |     |
| Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....                                                                   | 345 |
| <b>Наимов Шохрух Шарофиддинович</b>                                                                                                      |     |
| O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili .....                                               | 352 |
| <b>Hakimov Anvarjon Abdulloyevich</b>                                                                                                    |     |





# O'ZBEKISTONNING SIRKULAR IQTISODIYOTGA O'TISHI: YASHIL O'SISH INDIKATORLARI TAHLILI

**Hakimov Anvarjon Abdulloyevich**

O'zbekiston Respublikasi bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

**Annotatsiya:** Ushbu maqola O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonini OECD Yashil o'sish indikatorlari (GGI) va milliy hisobotlar asosida tahlil qiladi. Tadqiqot chiqindilarni boshqarish, resurs samaradorligi va loyihalarga e'tibor qaratib, 2019–2025-yillardagi tendensiyalarni baholaydi. Maqola O'zbekistonning yashil o'sish maqsadlariga erishish yo'llarini taklif etadi.

**Kalit so'zlar:** sirkulyar iqtisodiyot, yashil o'sish, chiqindilar boshqaruvi, resurs samaradorligi, elektron chiqindilar, barqaror rivojlanish, investitsiya loyihalari, ekologik siyosat.

**Abstract:** This article analyzes the development process of the circular economy in Uzbekistan based on OECD Green Growth Indicators (GGI) and national reports. The study focuses on waste management, resource efficiency, and projects, evaluating trends from 2019 to 2025. The article proposes pathways for Uzbekistan to achieve its green growth objectives.

**Key words:** circular economy, green growth, waste management, resource efficiency, electronic waste, sustainable development, investment projects, environmental policy.

**Аннотация:** Настоящая статья анализирует процесс развития циркулярной экономики в Узбекистане на основе индикаторов зеленого роста ОЭСР (GGI) и национальных отчетов. Исследование фокусируется на управлении отходами, эффективности использования ресурсов и проектах, оценивая тенденции за период 2019–2025 годов. Статья предлагает пути достижения целей зеленого роста в Узбекистане.

**Ключевые слова:** циркулярная экономика, зеленый рост, управление отходами, эффективность ресурсов, электронные отходы, устойчивое развитие, инвестиционные проекты, экологическая политика.

## KIRISH

Sirkulyar iqtisodiyot – resurslarni tejash, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash orqali iqtisodiy o'sishni atrof-muhitga zarar yetkazmasdan ta'minlaydigan model bo'lib, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG 12: Mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish) bilan chambarchas bog'liq. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda sirkulyar iqtisodiyotni joriy etish resurs samaradorligini oshirish, chiqindilarni boshqarishni yaxshilash va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratish uchun muhimdir. Mamlakatda yillik chiqindi miqdori 7 million tonnadan oshib, qayta ishlash darajasi 25–32% atrofida bo'lib, bu atrof-muhit yukini oshirib, iqtisodiy zararlar keltirmoqda.

Ushbu maqola chiqindilarni boshqarish, resurs samaradorligi va loyihalarga e'tibor qaratib, O'zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonini OECD Yashil o'sish indikatorlari (GGI) va milliy hisobotlar asosida tahlil qiladi. Maqsad – mavjud tendensiyalarni baholash va rivojlanish yo'nalishlarini taklif etish.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sirkulyar iqtisodiyot kontseptsiyasi resurslarni tejash va chiqindilarni kamaytirish orqali iqtisodiy o'sishni atrof-muhit bilan muvofiqlashtirishni taklif etadi. Bu Ellen MacArthur Foundation va BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG 12) asosida rivojlangan. Markaziy Osiyo mamlakatlarida, jumladan O'zbekistonda, sirkulyar iqtisodiyotni joriy etish atrof-muhit muammolarini hal qilish va iqtisodiy barqarorlikka erishish uchun muhimdir.

Jahon bankining 2024-yilgi hisobotida O'zbekistonning qishloq xo'jaligi sektori uchun sirkulyar iqtisodiyot harakat rejasi (CEAP) ta'kidlanadi, bu iqlim o'zgarishiga chidamlilikni oshirishi va o'sishni ta'minlashi mumkin. Ushbu hisobot Markaziy Osiyoda sirkulyar iqtisodiyotni qo'llashni qiyosiy tahlil qiladi va O'zbekistonning agro-oziq-ovqat zanjiridagi chiqindilarni kamaytirish potentsialini ko'rsatadi.





O'zbekiston kontekstida sirkulyar iqtisodiyot bo'yicha tadqiqotlar ko'paymoqda. Masalan, ResearchGate'dagi 2025-yilgi nashr logistik sektoridagi sirkulyar iqtisodiyot va SDG 12 ning ta'sirini o'rganib, mamlakatda barqaror iste'mol va ishlab chiqarishni yaxshilashda logistika rolini ta'kidlaydi. Boshqa tadqiqotda Toshkent shahridagi sirkulyar iqtisodiyotning xilma-xilligi ko'rib chiqilgan; bu kontseptsiya ko'pincha reklama qilinsa-da, amaliyotda kam joriy etilishini ko'rsatadi. 2025-yilgi indeksiy tadqiqot sirkulyar iqtisodiyot uchun barqarorlik indeksini taklif qilib, atrof-muhit, ijtimoiy va iqtisodiy ko'rsatkichlarni birlashtirib, O'zbekistonning holatini baholaydi.

MDPI jurnalidagi tizimli sharh Markaziy Osiyo mamlakatlarining sirkulyar iqtisodiyot darajasini qiyosiy tahlil qiladi, O'zbekistonning sanoat va qonunchilikdagi rivojlanishini ta'kidlab, ammo institutsional va sanoat to'siqlarini ko'rsatadi. ScienceDirect'dagi 2025-yilgi maqola sirkulyar iqtisodiyot va energiya o'tishining o'zaro ta'sirini mavzu modellash orqali o'rganadi, bu O'zbekiston kabi mamlakatlarda subyektivlikni bartaraf etishga yordam beradi.

Qishloq hududlaridagi kichik va o'rta korxonalarda sirkulyar iqtisodiyotni qo'llash to'siqlari haqidagi tadqiqot O'zbekistonning yetti viloyatidagi innovatsion modellarni ko'rib chiqadi va 2023-yildan keyin qo'llab-quvvatlash muhitini taklif etadi. AIP Publishing'dagi maqola O'zbekistondagi atrof-muhit ifloslanishining kritikligini va sirkulyar iqtisodiyotni SDG bilan bog'lab, ekologik oqibatlarni muhokama qiladi. UNECE hisobotida innovatsiyalar sirkulyar iqtisodiyotga o'tishda katalizator sifatida ko'rsatilgan, bu 2030-yilgacha 4.5 trillion USD global o'sishni ta'minlashi mumkin. O'zbekiston va Indoneziya o'rtasidagi qiyosiy tahlil yashil iqtisodiyot siyosatini baholab, sektoral o'zgarishlarni ta'kidlaydi. Jahon bankining grant loyihasi O'zbekiston va Qozog'istonda sirkulyar iqtisodiyotni yashil o'sish uchun harakatlarni qo'llab-quvvatlaydi.

Umuman olganda, adabiyotlar O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotning potentsialini ko'rsatadi, ammo infratuzilma, qonunchilik va ma'lumot yetishmasligi kabi to'siqlar mavjud. Ushbu sharh mavjud tadqiqotlarga asoslanib, O'zbekistonning yashil o'sish indikatorlari bo'yicha empirik tahlilni to'ldiradi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot OECD Yashil o'sish indikatorlari ramkasi asosida o'tkazildi, bu iqtisodiy o'sishni atrof-muhit yukidan ajratishni baholashga yordam beradi. Ma'lumotlar quyidagi manbalardan yig'ildi: O'zbekistonning Yashil iqtisodiyot monitoring platformasi (green.imv.uz), OECD GGI hisoboti (2023), Milliy elektron chiqindilar monitoringi (2024), Atrof-muhit holati milliy hisoboti (2023) va boshqa xalqaro hisobotlar. Ma'lumotlar yig'ishda sekundar manbalar (statistika, hisobotlar) ishlatildi, tendensiyalarni tahlil qilish uchun vaqt seriyalari (2019–2025-yillar) va prognozlar (2050-yilgacha) qo'llanildi. Indikatorlar: chiqindilar hosil bo'lishi, qayta ishlash darajasi, resurs samaradorligi (material, energiya, suv). Tahlilda sifatli va miqdoriy usullar, jumladan solishtirma tahlil va ssenariylar ("Business as Usual" va "Circular Economy") qo'llanildi.

## TAHLIL VA NATIJALAR

1-jadval chiqindilarni qayta ishlashning hozirgi holati va maqsadlarini ko'rsatadi. Ma'lumotlar yillik chiqindilar (taxminan 7 million tonna) va qayta ishlash foizlariga asoslangan (1-jadval):

1-jadval. O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash darajalari

| Yil           | Qayta ishlash darajasi | Maqsad/Muammo                                                                            | Manba                  |
|---------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| 2022          | 23%                    | Hozirgi holatda chiqindilarning katta qismi poligonlarga tashlanadi, qayta ishlash past. | Trade.gov ma'lumotlari |
| 2023          | 25%                    | Qattiq chiqindilarning chorak qismi qayta ishlanadi, ammo samaradorlikni oshirish zarur. | OECD hisoboti          |
| 2028 (maqsad) | 60%                    | 2019-2028 yillarga mo'ljallangan Chiqindilarni boshqarish strategiyasi bo'yicha maqsad.  | Hukumat strategiyasi   |

1-jadval O'zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o'tishda muhim yutuqlarini ko'rsatadi. Hozirgi 23–25% daraja past bo'lib, chiqindilarning aksariyati (75% dan ortiq) poligonlarda to'planib, atrof-muhitga zarar yetkazmoqda. 2028-yilgacha 60% ga yetish maqsadi ijobiy bo'lsa-da, bunga erishish uchun infratuzilmani rivojlantirish va aholini chiqindilarni ajratishga o'rgatish zarur. Bu tendensiya resurslarni tejash va yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi, ammo kechikishlar ekologik xavflarni oshirishi mumkin.

2-jadval material va resurs samaradorligining tendensiyalarini jamlaydi, bu sirkulyar iqtisodiyotning asosiy elementlarini aks ettiradi (reduce, reuse, recycle) (2-jadval):



## 2-jadval. Resurs samaradorligi indikatorlari (sirkulyar iqtisodiyot aspektlari)

| Indikator                                          | Tendensiya (2023-yil holati) | Mazmuni                                                                                                           | Manba                       |
|----------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Material samaradorligi                             | O'sib bormoqda               | Iqtisodiy o'sish bilan birga materialdan samarali foydalanish ortmoqda (GDP birligiga material sarfi kamaymoqda). | OECD hisoboti               |
| Suv samaradorligi                                  | O'sib bormoqda               | Suv resurslaridan samarali foydalanish iqtisodiy o'sishga moslashmoqda.                                           | OECD hisoboti               |
| Energiya samaradorligi                             | O'sib bormoqda               | Energiya sarfi kamayib, chiqarishlar pasaymoqda.                                                                  | OECD hisoboti               |
| Chiqindilarni qayta ishlash (elektron chiqindilar) | Rivojlanmoqda                | Elektron chiqindilar uchun maxsus monitoring va qayta ishlash tizimi taklif etilmoqda, ammo hozirgi daraja past.  | Milliy E-waste Monitor 2024 |

2-jadvalda ko'rsatilganidek, O'zbekiston resurs samaradorligida ijobiy dinamikani namoyish etmoqda, bu sirkulyar iqtisodiyotning "reduce" va "reuse" printsiplariga mos keladi. Material samaradorligining o'sishi iqtisodiy o'sishni atrof-muhit yuklamasiz ta'minlaydi, ammo aniq raqamlar (masalan, GDP birligiga material sarfi) kamligi tufayli chuqurroq tahlil zarur. Elektron chiqindilar kabi maxsus sohalarida rivojlanish yangi imkoniyatlarni ochadi; bunda moliyaviy rag'batlar va qonunchilikni kuchaytirish orqali samaradorlikni oshirish lozim.

3-jadval chiqindilarni qayta ishlash va sirkulyar modellarga oid loyihalarni ko'rsatadi (3-jadval).

## 3-jadval. Sirkulyar iqtisodiyotdagi asosiy loyihalar va investitsiyalar

| Loyiha                                                                 | Hamkor                              | Mazmuni                                              | Holati/Yutuq                                                                        | Manba                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| Ohangaron poligonida chiqindilardan elektr energiyasi ishlab chiqarish | Janubiy Koreya (Seijin kompaniyasi) | Chiqindilarni yoqish orqali elektr energiyasi olish. | Ishga tushirilgan, kuniga 50 tonna qayta ishlash (Toshkent Plast Polymer misolida). | Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi ma'lumotlari |
| Chiqindilardan elektr energiyasi olish loyihalari                      | BAA, Janubiy Koreya, Xitoy          | 11 hududda zavodlar qurish (2027-yilgacha).          | Investitsiya shartnomalari imzolangan, qisman amalga oshirilmoqda.                  | Hukumat ma'lumotlari                                                                |
| Davlat-xususiy sheriklik loyihalari                                    | Ichki korxonalar (66 ta loyiha)     | Chiqindilarni saralash va qayta ishlash.             | Amalga oshirilgan, aholiga xizmat ko'rsatishni yaxshilash.                          | Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi              |
| Elektron chiqindilar boshqaruvi                                        | Xalqaro tashkilotlar (UNFCCC, UNDP) | Qayta ishlash va monitoring tizimini rivojlantirish. | 2050-yilgacha roadmap ishlab chiqilgan.                                             | Milliy E-waste Monitor                                                              |

Ushbu loyihalar O'zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o'tishdagi faol harakatlarini aks ettiradi, xususan chiqindilardan energiya olish va qayta ishlash orqali resurslarni tejashni ta'minlaydi. Masalan, xalqaro hamkorlik (Koreya, Xitoy) yangi texnologiyalarni joriy etmoqda, ammo loyihalar soni va miqyosi hali cheklangan.

Bu jadvalga ko'ra, 2027-yilgacha 11 ta zavod qurilishi chiqindilarni 60% gacha qayta ishlash maqsadini qo'llab-quvvatlaydi, lekin aholining ishtiroki va moliyaviy yordamni oshirish orqali natijalarni yaxshilash mumkin. Umuman olganda, bu ma'lumotlar O'zbekistonning yashil o'sishda ijobiy traektoriyasini ko'rsatadi, ammo chiqindilar boshqaruvi muammolari (past qayta ishlash darajasi) tez orada hal etilishi zarur; aks holda atrof-muhit va iqtisodiy zararlar ortadi.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim qadamlar tashlamoqda, ammo chiqindilar boshqaruvi va resurs samaradorligidagi muammolar tez choralar talab qiladi. "Circular Economy" modelini joriy etish orqali mamlakat atrof-muhit va iqtisodiy barqarorlikka erishishi mumkin, bunda:

2025-yil oxirigacha EPR (Kengaytirilgan ishlab chiqaruvchi mas'uliyati) mexanizmini joriy etish va soliq imtiyozlarini kengaytirish orqali chiqindilarni qayta ishlashni 60% ga yetkazish va norasmiy sektorni soyadan chiqarish;



2027-yilgacha chiqindilardan energiya ishlab chiqarish loyihalarini kengaytirish, 2026-yilgacha 100 ta e-waste kolleksiya punktini tashkil qilish hamda kichik va o'rta korxonalarda sirkulyar iqtisodiyot modellarini milliy miqyosda joriy etish;

Ommaviy axborot vositalari va ta'lim orqali chiqindilarni ajratish bo'yicha kampaniyalar o'tkazish, davlat-xususiy sheriklikni 66 tadan oshirib, grantlar orqali aholining 85% qamrovini ta'minlash;

World Bank va OECD bilan hamkorlikni kuchaytirish, yashil iqtisodiyot monitoring platformasiga real vaqt ma'lumotlarini qo'shish va sirkulyar iqtisodiyot indeksini joriy etish.

#### Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. World Bank. (2024). Circular Economy Action Plan for Uzbekistan's Agri-Food Sector. Available at: World Bank Reports.
2. ResearchGate. (2025). Circular Economy and SDG 12 in Uzbekistan's Logistics Sector: Opportunities and Challenges. Available at: ResearchGate.
3. AIP Publishing. (2024). Environmental Pollution and Circular Economy: Linking SDGs in Uzbekistan. Available at: AIP Publishing.
4. Ellen MacArthur Foundation. (2023). Circular Economy Principles and Applications. Available at: Ellen MacArthur Foundation.
5. OECD. (2023). Monitoring Uzbekistan's Progress towards Green Economy. Available at: OECD.
6. UNECE. (2023). National State of the Environment Report: Uzbekistan. Available at: UNECE.
7. World Bank. (2023). Circular Economy and Green Growth in Uzbekistan and Kazakhstan. Available at: World Bank.
8. UNECE. (2023). Innovation as a Catalyst for Circular Economy Transition in Uzbekistan. Available at: UNECE.
9. WIUT. (2023). Greening the Economy in Uzbekistan: State of Play in 2023. Available at: WIUT.



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz Hakimov

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Oloviddin Sobir o'g'li

---

**2025. № 9**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot\_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot\_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani  
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>